Spaarnestad. De eerste druk verscheen in 1940, de tweede in 1951.

Een zekere humanistische instelling is in dit boek duidelijk te onderkennen, waar de schrijfster het leven wil grondvesten op „de eeuwige begrippen: Waarheid, Rechtvaardigheid, Liefde, Recht en Deugd", naar het voorbeeld van de door haar geciteerde paedagoog Jules Renault in diens „Menschen van morgen" (Adolescents), terwijl zij zich ook op het standpunt stelt, dat „de vrijheid van alle menzen geëerbiedigd moet worden bij de keuze van hun wapenen voor de strijd om het bestaan" (blz. 13 en 7). Deze bepaalde instelling leidt uiteraard ook tot bepaalde consekwenties, waarin wij haar evenmin overal met instemming kunnen volgen. Haar vrijheidsbeginsel, waarvan de normen slechts op zeer vage, weinig omlijnde wijze worden aangegeven, brengt er haar ook toe, bepaalde beroepen te bespreken, die, zoal niet aanbevelenswaardig, dan toch wel aanvaardbaar door haar worden geacht, beroepen, die stellig in de belangstelling van het Gereformeerde meisje weinig zullen delen. Ik heb het oog op dat deel van haar boek, ook al staat het op het eind en dus stellig niet voorop bij de schrijfster, waar zij de opleiding voor lichaamscultuur bespreekt. Daarbij wordt ook het beroep van schoonheidsspecialiste door haar toegelicht onder het motto „Non è bello quel ch' è bello, ma quel che piace", welk Italiaans spreekwoord in vertaling luidt: „Niet het schone is schoon, maar datgene wat behaagt. Daarbij zijn dus alle normen ver te zoeken, en is alles onderworpen aan de ijdele mens en zijn subjectief oordeel en aan zijn begeerten vooral. De schrijfster zelf vindt die Italiaanse spreuk zo gek nog niet, mij dunkt, daarbij wordt het principiëel verschil tussen haar en ons wel zeer duidelijk merkbaar, waarom we ook maar matige belangstelling aan de dag kunnen leggen voor alle „wijsheid", die geboden wordt over cosmetica, milks, crêmes en lotions, met andere make-up preparaten.

Doch afgedacht van dit gedeelte van het nieuwe derde deel, dat in deze tweede druk voorkomt, in welk derde deel de moderne beroepen worden behandeld, bevat haar boek zeer veel materiaal, zowel wat de omschrijving van de verschillende functies betreft, alsook wat de daarvoor vereiste opleiding, aanwijzing van opleidingsinstituten, (waarbij ook de Chr. instituten niet zijn vergeten), kosten van deze opleidingen enz. aangaat. Ieder, die zich serieus daarin wil verdiepen, en die dit kan doen met onderscheidend oordeel, kan worden aangeraden van dit boek, dat van grote deskundigheid blijk geeft, kennis te nemen.

Kennisneming van dit boek zal tevens ervan overtuigen, dat, wanneer wij niet enthousiast zijn ten opzichte van tal van functies op fabriek en kantoor voor werkende meisjes, er meer dan voldoende keus overblijft voor beroepen, die stellig boven die bepaalde functies de voorkeur verdienen. In haar ruim 340 bladzijden tellend boek behandelt de schrijfster deze door ons bedoelde beroepen als ideële beroepen voor het meisje. Als zodanig bespreekt zij stuk voor stuk uitvoerig het beroep van verpleegster, verloskundige, kraamverzorgster, heilgymnaste, physiotherapeute, (voor bestraling en diathermie), praktijkassistente voor artsen, röntgenassistente, kinderverzorgster, kleuteronderwijzeres, onderwijzeres bij Lager en Buitengewoon Lager onderwijs, lerares bij het Nijverheidsonderwijs, onderwijzeres voor doofstommen en blinden, logopaediste (spraak- en stemkundige), maatschappelijk werkster, gezinsverzorgster, gezinshulp, inspectrice bij de kinderpolitie. Daarbij komen dan nog in het derde deel van haar boek die beroepen welke meerdere of gespecialiseerde opleiding vereisen, zoals het beroep van arts, kinderarts, tandarts, dierenarts, mondhygiëniste, apothekeres, apothekersassistente, drogiste, biologe, lerares bij het Middelbaar en Voorbereidend Hoger Onderwijs, medisch en botanisch analyste, laborante, scheikundige, tuinarchitecte, kweekster, lerares lichamelijke oefening M.O., binnenhuisarchitecte, woninginspectrice, jeugdleidster, journaliste, psychologe, diëtiste, kinderrechter, juriste bij voogdijraden, armenraden en andere instellingen van maatschappelijk werk, modeontwerpster enz. Zoals men ziet, is de lijst van beroepen voor het meisje, die dichter liggen bij haar natuurlijke levensroeping als vrouw nog uitgebreid genoeg. Over al deze beroepen kan men zeer veel wetenswaardigheden vermeld vinden in dit boek.

Wie nu uit al deze beroepen een keus voor zichzelf of voor eigen dochter zal moeten doen, wanneer zij zelf in dezen geen uitgesproken belangstelling of begaafdheid aan de dag legt, zal verschillende factoren moeten overwegen en tegen elkander moeten afwegen, zoals: aanleg, aard, karakter, verstandelijke ontwikkeling en vermogens, gezondheidstoestand, maatschappelijke en huiselijke omstandigheden met andere, die nog te noemen zouden zijn. Daarbij zal men goed doen, door ook het oordeel van de onderwijzer(es) en hoofdonderwijzer(es), de predikant en de huisdokter, niet te veronachtzamen, doch te raadplegen. Zo nodig zal men daarbij ook het advies van bureaux voor beroepskeuze of van ervaren, goed gereputeerde psychologen kunnen inroepen. Mits men met name deze laatste twee adviesinstanties maar met voorzichtigheid raadpleegt en het door hen uitgebrachte advies (het zij nogmaals herhaald) zorgvuldig principiëel keurt, zonodig ook verwerpt, en het terdege vergelijkt met hetgeen de eigen ervaring als opvoeder geleerd heeft.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

DE LAATSTE DER TACHTIGERS

Vorige week stierf in de hoge ouderdom van 87 jaar, Karel Johan Lodewijk Alberdinck Thijm (pseud.: Lodewijk van Deyssel), de laatst overgeblevene van de mannen, die, zoals zij in de literatuur genoemd worden, de „Tachtigers" vormden.

Dit verscheiden is een feit, waarbij ook wij wel een ogenblik mogen stilstaan.

Hij was zeker niet één der onzen. Veeleer heeft deze letterkundige zich geopenbaard als een vijand van het Christendom. En pijnlijk blijft voor ieder, die gelooft, zijn uitlating: „De hoogste graad van menschelijkheid is het god-beestelijke", een uitlating, die deze schrijver-criticus, naar we graag hopen, in zijn latere perioden, toen hij veel uit zijn eerste, onbesuisde jeugd, heeft losgelaten en verloochend, niet meer voor zijn rekening zal hebben genomen. Maar de geest, waaruit deze woorden voortkwamen, heeft hem toch zijn leven lang bezield.

Hij behoorde tot de profeten van de Tachtiger-beweging en zeer terecht schrijft de heer P. Keuning, in zijn inleiding op de „Christelijke Kunst": „Het is niet anders, de literatuur van '80 is anti-godsdienstig. De 80-ers, zich schijnbaar verzettend tegen de romantische school, maar in werkelijkheid de konsekwenties van het romantisme aanvaardend, hebben evenzeer aanvaard de oude, liberalistische levens- en wereldbeschouwing. Omdat de literatoren van '80 vijandig stonden tegen de christelijke godsdienst moest ook hun kunst wel anti-godsdienstig zijn".

Maar met deze afwijzing zonder meer zijn wij heus niet van de '80-ers, en zeker niet van Alberdinck Thijm, af.

Want, vergeten wij het niet, de Tachtiger-beweging is méér geweest dan een literaire revolutie. We willen nog eens P. Keuning citeren in zijn, nog volstrekt niet verouderde studie: „Literatuur en Leven" (pag. 60): „De beweging van '80 is niet alleen een litteraire beweging geweest. Hun innerlijk-zijn heeft Kloos en zijn volgelingen doen vragen naar een nieuwe litteratuur; een nieuwen vorm verlangden zij, om daarin te kunnen uiten de denkbeelden, die óók wel niet nieuw waren, maar die nu, zuiverder uitgesproken en aanvaard mèt hun noodwendige consequenties, toch als nieuw konden worden gepropageerd".

Prof. Bavinck heeft hetzelfde bedoeld in zijn „Hedendaagsche moraal", wanneer hij schrijft: „Het is de vloek der revolutionaire eenvormigheid waartegen Nietzsche en Ibsen, Kloos en Van Deyssel, in verzet zijn gekomen. De moraal door hen verkondigd, is in de eerste plaats een luid protest en een scherpe aanklacht tegen de hoog geroemde beschaving en verlichting der negentiende eeuw; zij is de kritiek der zonen op de oppervlakkige levensbeschouwing hunner eigene vaderen. Veel sterker nog dan de bezwaren met welke Da Costa in 1823 durfde optreden, zijn de aanvallen, waaraan de negentiende eeuw tegen haar einde door heur eigen geesteskinderen blootgesteld wordt".

Hoe was het in de tweede helft der vorige eeuw geworden? Laat het Van Deyssel, in zijn „Verzamelde Opstellen" zèlf ons zeggen: „Heel Nederland was een stille boerenwoning, waar langs de open luiken het bleeke zonnetje der kalme banaalheid binnen scheen; menschen waren er niet in; er was niets overgebleven dan de wezenlooze menschenvormen van hemden, borstrokken en onderbroeken, die op het grasveld lagen te bleeken".

Het was de tijd van de vormen zonder wezen, van een niet-meer-leven, doch geleefd worden; het was de tijd der stijl- en geestloosheid, der versuffing, en van het cliché-gebruik, van woorden zonder inhoud. En dat niet slechts in de literatuur, maar in het gehele leven, waarvan tenslotte de literatuur steeds de directe openbaring is.

Het verzet der '80-ers had dus wel terdege reden van bestaan. Maar het was met hun Revolutie als met de Revolutie van 1789: het werd een revolutie tegen vormen, waarbij tenslotte het wezen gehandhaafd bleef.

Was het de zonde van de negentiende eeuw geweest, dat men, los geslagen van de gemeenschap met God, het individualisme ten troon verhief, Alberdinck Thijm was en bleef bij al zijn mokerslagen op de verouderde en vermolmde wereld van zijn dagen, zèlf de hyper-individualist, Schreef hij niet in 1904 zijn: „Het Ik, hyper-individualistische dagboekbladen"? Hij verachtte de gemeenschap. In een gesprek met een journalist zei hij: „Mijn kunstwerk moet overeenkomen met wat ik zou schrijven, indien ik alleen op de wereld stond".

In haar doorwerking en vrucht is dan ook de Revolutie der Tachtigers precies als de Revolutie van 1789: ze is verlopen, ze vernietigde zichzelf in een onderling verteren en wat er uit overbleef was geheel iets anders dan de Tachtigers zichzelve hadden ingedacht.

Al heel gauw zien we hen uiteen gaan. Van Eeden zegt tot Van Deyssel: „Het grondprincipe, zegt gij, van Zola, den meester, is dit: de heele, de gansche menschen-wereld, de heele, de gansche menschenziel moet gekend, ontleed en gezegd worden. Voor u, Van Deyssel, ik weet het, is dit het grootste geluk, dat de Kunst u geven kan en Zola, die dit gedaan heeft, de grootste kunstenaar, de grootste mensch der wereld. Niets kan ik hier tegen in brengen, dan dit eenvoudige: voor mij niet". En in feite liet Van Eeden reeds in 1894 de „Beweging" los. Verwey schreef reeds eer: „Ons was niet genoeg de enkele bewondering van de natuur en de gevoelsontroering, wij wilden ook het voorwerp buiten ons tot innerlijk bezit. Wij wilden organisatie, invloed op de massa en zochten daarom philosophie en sociologie". En Carel Scharten veroordeelde het individualisme der '80-ers met de volgende woorden: „Toen het individualisme van Kloos en Van Deyssel opsteigerde boven de stijgkracht der taal, is het, juist bij de geniaalsten onder hen, in gruizelementen ineengestort".

Trouwens, ook Van Deyssel bleef zichzelf niet gelijk. Al spoedig begreep hij, dat hij dood lien in deze richting. En hij bekeerde zich van het naturalisme van Zola, die hij als zijn profeet bewonderd had, tot de dichter van de mystiek: Maeterlinck.

Ook de gang van dit leven vertoont de verkleuring, die, als ik mij wel herinner, Churchill op zijn manier eens getypeerd heeft met: „Wie op zijn twintigste jaar niét rood is, heeft geen hart; wie het op zijn zestigste jaar nóg is, heeft geen verstand".

In 1920 schreef Van Deyssel: „Weet gij, of men zich driftig moet maken? Ik weet ook niet, of ik mij driftig moet maken. Vroeger maakte ik mij wel eens driftig. Nu al, in jaren, nooit meer. Met de vraag of men zich al of niet driftig moet maken, bedoel ik hier thans alleen, of het ten opzichte van het verkrijgen van zeker gewenscht gevolg, nuttig is zich driftig te maken.....".

Hier spreekt niet meer de man van de '80-Beweging.

Bij zijn 60ste verjaardag sprak Prof. Prinsen: „Er zijn weinig auteurs, die zulk een tegenstelling vertoonen, tusschen het werk hunner eerste periode en dat van hun later leven".

We mogen er dankbaar voor zijn, dat deze grote uit de wereld der literatuur, deze ontwikkelingsgang heeft doorgemaakt; voldoen kan het ons niet, want wanneer Van Deyssel zegt: „Ik beweer, dat in het Kristendom veel meer poëzie en kunst is dan in de moderne theologie en in het multatulianisme; ik prefereer verre Dr Kuyper, den donkere, boven Dr Hügenholtz, met zijn roze beminnelijkheid, of Dr die-endie met zijn groene flinkheid", dan is het niet de hunkering naar de Waarheid, die hem zo spreken doet; het blijft de aanbidder van de Kunst, wie deze woorden uit het hart komen. (Men zie hierover: Lodewijk van Deyssel, door P. J. Molenaar).

Maar toch, dit alles overwegend, blijven wij zeggen: Alberdinck Thijm heeft ons iets te zeggen. Zijn felle aanklachten tegen een leven van vormen, maar dat zonder wezenlijke inhoud was; zijn revolutie tegen een wereld van schijn, zonder inhoud, het kan ons gezegd zijn.

Want laat ons niet vergeten: wèl heeft Prof. Bavinck gelijk gehad als hij zegt, dat de Tachtigers gericht gecefend hebben over het schromelijk tekort en mankement der negentiende eeuw, waarvan zij zèlf de geesteskinderen waren, maar evenzeer is het waar, dat de kerk mede diepe schuld heeft gehad aan dat tekort, want in een wereld van stijlloosheid moet de kerk haar eigen stijl blijven vertonen, haar eigen taal blijven spreken en alzo bevruchtend op de wereld om haar heen blijven inwerken. Dat heeft de christelijke kerk gedaan in de aanvang der christelijke jaartelling, toen de wereld ook hopeloos vastzat in de impasse van een innerlijke leegheid. Dat hebben de kerken der Reformatie in de zestiende eeuw gedaan. De gouden eeuw is er goeddeels de vrucht van. Maar dat heeft de kerk n i e t in de vorige eeuw gedaan. Integendeel, zij wierp, wie om een eigen stijl voor de kerk vroegen, uit haar midden uit en deformeerde zich in gelijkvormigheid met de holle wereld rondom haar. En in zoverre kan ook dat plichtverzakend christendom zich de critiek der Tachtigers voor gezegd houden.

Maar laat ons nu ook toezien voor vandaag.

Wee de kerk, die niet meer leeft uit de stijl der Schriften, maar likkebaardt naar de z.g. cultuur dezer wereld. Ze gaat mèt die cultuur ten onder.

Laat de kerk, en dat zijn: gij en ik op dit ogenblik, blijven spreken de taal der kerk en dat naar de stijl der kerk.

In een pas herdrukte uitgave van „Kerktaal en Leven", lezen we:

„Uw taal, o kerk, zal uitmaken of ge het meent. Uw taal zal ook uw vonnis zijn.....".

En het is in dit verband wel zeer opmerkelijk, dat de auteur van deze woorden, hier, naast één der Tachtigers, Frederik van Eeden, wil neerknielen in het gebed:

> „Geef ons kracht, Jezus, om dit grote geheim in woorden aan mensen te brengen. Geef, dat de woorden de kostbare schat eerbiedig dragen. Help ons. Amen".

Bij het doodsbed van Alberdinck Thijm, prente de kerk van onze Heiland zich diep in de zin, de waarschuwing, dat waar de vorm gaat heersen zonder Geest, de kerk zich assimileert met deze wereld in haar stijl of stijlloosheid, zij een telkens Godverlatener Revolutie over zich haalt, van een geslacht, dat, krachtens natuurwet in het hart, toch hongeren blijft naar waarheid en schoonheid. R. v. R.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Zijn broeders haatten hem (Jozef).

(Gen. 37 : 4).

Reeds meer dan eens vestigden wij er de aandacht op, dat Jacob zijn zoon Jozef liefhad boven al zijn broeders. En dat Jacob in deze daad van „liefhebben" niet handelde naar de eis des Heren, waaraan al ons liefhebben is onderworpen; de aartsvader deed hierin verkeerd, hoe menselijk-verklaarbaar ons ook deze zijn houding moge voorkomen.

Het kon dan ook niet uitblijven, of dit verkeerde optreden van vader Jacob moest zijn onaangename, betreurenswaardige, bittere gevolgen hebben. Nooit staat een daad, welke dan ook, van wie dan ook, op zich zelf. Altijd werkt ze iets: voor de dader zelf; ook voor de kring, waarin deze is geplaatst, en waarmee hij is verbonden en in levend contact staat. Wat de Heiland ons leert: „Een goede boom brengt voort goede vrucht, maar een kwade boom brengt voort kwade vrucht", — dat geldt van al onze daden, van onze woorden, van ons gehele optreden. Te ernstiger, te meer-omvattend zijn deze gevolgen, naarmate we een hogere positie innemen. Hoe ontzaglijk waren de gevolgen van de zonde, bedreven door Adam; hoe zwaar zondigde Mozes; hoe erg was het toen Koning David viel.

Hoe erg was het daarom ook, toen Jacob, in de houding, welke hij aannam tegenover Jozef (en tegen diens broers), niet recht stond voor de Here, zijn God! Hij, Jacob, de aartsvader; het hoofd van het volk, waarmee de Here Zijn verbond had opgericht; in de tijd, waarin dat volk zich begon te vormen, toen de grondslagen, de grond-constructie van dat volk gelegd werden. Eén fout hierin moest voor de geschiedenis van dat volk vèr-strekkende gevolgen hebben.

Wie zou, bij het overdenken van deze dingen niet beven! Want wij allen, ouders, en zij die nog eens ouders hopen te worden, dragen deze ontzaglijke verantwoordelijkheid; ja, ook als particuliere personen, als leden van het gezin, leden ener vereniging, in welke verbonden wij optreden, zullen wij het ons bewust zijn, dat onze daden en onze woorden alle hun gevolgen hebben, hetzij ten goede, hetzij ten kwade. „Laat ons dan voorzichtiglijk wandelen: niet als onwijzen maar als wijzen".

Op één ding wil ik hier nog wijzen, voor wij verder nagaan wat er in het gezin van vader Jacob zich afspeelde. Het is dit, wat de volksmond aldus uitdrukt: „het kwaad loont zijn meester". Wat wij ook zo zouden kunnen zeggen: „De gevolgen, welke een zondige daad heeft; de uitwerkingen, de vruchten daarvan, zijn tegelijk aan te merken als de straf des Heren op de zonde". De overheid, van de Here aangesteld, om het kwade te wreken, straft anders; en wij, als ouders, ook. Als de rechter een moordenaar veroordeelt tot twintig jaar gevangenisstraf, dan is die straf geen vrucht van zijn misdaad, geen gevolg daarvan. Evenmin als wij onze ondeugende jongen wel eens een pak voor zijn broek geven.

De Here heeft beide verordend. Het is Zijn wil, Zijn beschikking, dat de vrucht der zonde is tegelijk de straf der zonde en dat dus geen enkele zonde ongestraft blijft, al zou er geen overheid zijn, die veroordeelde en het uitgesproken vonnis uitvoerde. Maar ook heeft Hij overheden aangesteld, opdat de ongebondenheid der mensen bedwongen worde en het alles met goede ordinantie onder de mensen toega. Ja, dikwijls grijpt Hij door Zijn strafgerichten Zelf in, met dat zelfde doel, buiten de overheden om; als bij de zondvloed, de torenbouw van Babel, de verwoesting van Sodom en Gomorra, de wegvoering naar Babel enz.

Keren wij nu terug tot het aartsvaderlijk gezin, met als verantwoordelijk hoofd vader Jacob, Israël, die zijn Jozef lief had boven al zijn andere zonen, en dat ook duidelijk liet blijken, o.a. door hem een veelvervige rok te schenken. Hierin faalde Jacob. En dus bleven de gevolgen niet uit. De Schrift zegt het zo: „Als nu zijn broeders zagen dat hun vader hem boven al zijn broeders lief had, haatten zij hem en konden hem niet vrediglijk toespreken", en legt daardoor een nauw verband tussen die twee: het vóórtrekken van de vader en de haat der broeders!

Hoe kon het ook anders!

Elk gezin is een wondere schepping Gods; niet een optelsom van enige mensen; ook niet een soort vereniging, welke door het aanvaarden van onderlinge afspraken tot stand is gekomen; maar een levend organisme, waarvan de samenstellende delen samengegroeid zijn; altijd in levend, nauw contact met elkaar staan; op elkaar aangelegd zijn en elkaar nodig hebben; dat alleen kan tieren en wel gedijen en aan zijn bestemming kan beantwoorden, als elk lid de plaats inneemt, voor hem bestemd en goed functioneert; maar ook omgekeerd: een organisme, dat hapert, dat een kwijnend bestaan leidt, dat dreigt vast te lopen en om te komen, zodra ook maar één lid òf te zwaar belast óf op non-activiteit wordt gezet, zodra de goede verhouding die er tussen de verschillende leden behoort te bestaan, verstoord wordt. Het luistert met zulk een levend organisme, waarvan de opperste Bouwheer zelf de Formeerder is, en Die voor het voort-bestaan daarvan Zijn eigen verordeningen gaf, welke niet overschreden kunnen worden, dan ten nadele van het hele organisme, zo ontzettend nauw.

In dat opzicht vertoont het gezin grote overeenkomst met het menselijk lichaam; ook een organisme, door de Here in het aanschijn geroepen. De Apostel Paulus beschrijft dit zo tekenend in 1 Cor. 13.

Prachtig functioneert dat rijk en fijn bewerktuigde lichaam als elk lid, elk deel doet, waartoe de Here het schiep; in de onderlinge verhouding, welke Hij daarvoor verordende. Hapert daaraan iets, dan voelt de mens zich ziek; en de taak van de dokter zal zijn op te sporen, waar de goede verhouding is gestoord en hoe deze weer te herstellen is. Hersenen en zenuwen, het hart en het bloed, de longen, maag en ingewanden, lever en nieren — als alle „normaal" (d.i. naar de normen Gods) functioneren, dan gaat alles als vanzelf en gevoelt de mens zich behaaglijk en in staat om te werken. Maar als ook maar één daarvan zijn dienst weigert, of niet goed vervult, dan treedt ziekte in, welke het gehele lichaam zou doen ineenstorten, als geen herstel intreedt.

Welnu, zo is het ook met het gezin.

Als vader b.v. zelf niet deugt, als hij jegens z'n vrouw z'n plicht verzaakt, als hij in de regering zijner kinderen te kort schiet, als hij in zijn liefhebben faalt, dan is hij daardoor oorzaak, dat in het gezin de goede, onderlinge verhoudingen verstoord zijn, dat de harmonie er niet meer is, dat alles scheef trekt, en dat 't het beeld gaat vertonen van een huis, dat tegen zichzelf verdeeld is. Dat blijkt hier ook in het gezin van vader Jacob. HUISMAN.

PERSSCHOUW

„ETIKET".

Ds B. Jongeling komt in een artikel in Ger. Kbl. Ov. en Geld. nog terug op de kleine kwestie-Meisjesblad-Jongeling, waarover we enige weken geleden schreven. Hij merkt op:

> Moeten we het woord „independentisme" niet te zwaar belasten? Neen, natuurlijk niet. Maar we moeten het gewoon nemen in de betekenis die het heeft. En naar de betekenis, die „independentisme" heeft in de kerkelijke terminologie, wil het zeggen wat ik ervan geschreven heb. En dus moeten we niet te spoedig spreken van independentisme, maar voorzichtig zijn met zulk een etiketten-plakkerij.

Ik kan er in komen.

Ik zou alleen willen vragen: is het praedicaat „gevaarlijk" soms ook een étiket?

Ds Jongeling schreef n.l. over „gevaarlijke voorlichting".

Laten we elkaar een beetje meer met geduld bekijken. B.v. zoals in Kampen (ter synode). Toen probeerden we ook elkaar te volgen, en alle profeten waren als lammetjes. K. S.

KLAGEN EN ROEMEN.

Uit „De Poortwake" (rubriek Driestarren):

Prof. Grosheide schreef dezer dagen in „Belijden en Beleven" een artikel over **Klagen.** Hij zegt: Vroeger stond onze kerkelijke pers in het teken van het roemen, nu is het een tijd, waarin men allerlei klaagtonen uit en verneemt.

Dr de Bondt gaat in „De Bazuin" op dat artikel in en schrijft over „Toen en Nu". Vroeger was het de tijd van grote mannen: Kuyper, Rutgers, Lindeboom, Bavinck, Maar die zijn weg en we kunnen zelfs hun geschriften niet meer genieten. Hij schrijft: Probeert u eens één hoofdstuk van E Voto, of van De Gemene Gratie achter elkaar te lezen. Ik wed zeker, dat het u moeite kost. Ik heb vroeger deze werken verslonden..... en ik heb moeite thans één hoofdstuk te lezen. Hoe komt dat? Onze tijd is anders. Onze mensen zijn anders. Ons tempo is anders..... Met name de jeugd is volkomen anders..... Een gedegen artikel, waarvan een zeventigjarige misschien zegt: Hè, hè, dat is eindelijk weer eens een ouderwets artikel, daarvan zegt de jeugd, **als** ze het gelezen hebben!, gelukkig is het uit! Dat ze, met name in de grote steden, telkens weer uitzien naar jonge predikanten, die de jeugd begrijpen, de taal der jeugd verstaan en spreken, acht ik wijs.....".

En hij smeekt tenslotte: „Kerkeraden, houdt onze jongeren vast.....".

We kunnen dit alles heel goed begrijpen.

Ik heb vroeger ook zowat alles wat Kuyper publiceerde verslonden en er is niet veel van hem uitgekomen, dat niet in mijn boekenkast te vinden en door mij gelezen is. En het is mij net vergaan als Dr de Bondt: vroeger dweepte je met de kuyperiaanse stijl en beeldenrijkdom, en thans kún je het niet meer lezen.

Maar is dat nu alles alléén een kwestie van taal en stijl?

Ik geloof er niets van.

Ik beken: het brengt een crisis in je leven, wanneer je, ouder geworden, zo héél veel, wat Kuyper je gaf in je jeugd, moet loslaten en overboord gooien als ondeugdelijk. En ik kan mij zo levendig begrijpen, wat dit voor vele ouderen onder ons, heeft betekend, toen ze de zin der vrijmaking gingen begrijpen. En dat maakt mild in het oordeel over hen, die soms nog niet goed mee kunnen.

Maar de fout der synodocratie is, dat zij het verkeerde van Kuyper krampachtig hebben willen vasthouden en dat de jeugd weer inpompen, zelfs onder dwang van bindingen en kerkelijke tucht. En daarmee heeft zij de jeugd niet kunnen behouden en haar de weg op gedreven van de Thijs Booys. De smeekbede: kerkeraden, houdt onze jongeren vast! is een ijdel smeken.

De synodocratie had, profetisch, de dwaling in Kuyper moeten prijsgeven, om het goede in Kuyper voor de jeugd van vandaag te conserveren.

Want dát was er óók. Ik behoor niet tot hen, die Kuyper verketteren en er geen steek goeds meer aan vinden kunnen. Ik blijf hem zien als een middel in Gods hand om tot de reformatie van '86 te komen. Wanneer wij vandaag '86 nog in één adem met '34 noemen, en van de periode tussen '86 en 1944 als van een tijd tussen twee reformaties spreken, zullen we Kuyper moeten blijven aanvaarden, als de man van '86. En dat kan, Gode zij dank ook. Maar de zonde der synodocratie is juist geweest, dat zij de man van '86 in Kuyper verloochend heeft.

En daar ligt de diepste oorzaak van het wenen aan de klaagmuur van het Jeruzalem der hedendaagse synodocratie.

Zag men dát maar eens.

Een eerlijk artikel. K. S.

KERKNIEUWS

Bedankt voor:

Eindhoven, H. J. Zwarts te Ten Post.

New-Westminster B.C., (Canadian Ref. Church), H. J. Schilder te Utrecht.

Rijnsburg, J. P. v. d. Stoel Jr te Grootegast.

— BEVESTIGING EN INTREDE CAND. J. FABER. Op Zondag 20 Jan. j.l. heeft de Here aan Zijn kerk te Deventer opnieuw een eigen Dienaar des Woords willen geven.

In de morgendienst werd cand. J. Faber bevestigd door Ds H. v. d. Veen te Maassluis, die het Woord bediende uit 1 Tim. 1 : 18—20, De apostolische opdracht tot het werk der vermaning (zie vs 3 en 5). 1. Dat die vermaning moet worden uitgericht. 2. Hoe zij moet worden uitgericht. 3. Welk waarschuwend voorbeeld Timotheus daarbij voor ogen wordt gesteld.

's Middags deed Ds Faber zijn intrede met een preek over 2 Cor. 4 : 5 en 6. Het thema was: De prediking is de herautendienst aangaande de verhoogde Koning. 1. De inhoud van de herautenboodschap. 2. De Bewerker van de herautenarbeid.

Tegenover beschuldigingen van zelfaanmatiging en heerszucht verdedigt Paulus zijn ambt als ambassadeur en herauut van de verhoogde Koning van Sion. Het ambt van de herauut werd geschetst en de inhoud van de herautenboodschap: Christus Jezus als Heer, als Kurios. Uit die inhoud blijkt de voortgang der heilshistorie (vergelijk de herautenboodschap onder het Oude Verbond, Jes. 40, 52 e.a., van Johannes de Doper en van de Here Christus Zelf). Thans gaat het om de proclamatie van de heerlijkheid Gods op het aangezicht van Christus (vergelijk Mozes, Ex. 34; de heerlijkheid in de tempel, in de velden van Efratha enz.). In de Woorddienst van de herauut komt de Koning in Zijn schoonheid tot de volksvergadering van het hemels Rijk. Daarin is de inhoud van de herautenboodschap vastgelegd voor de gezant, die niet zichzelf mag prediken, noch aan eigen persoon mag binden.

Paulus zet naast elkaar als inhoud der prediking: Christus Jezus en Die gekruisigd (1 Cor. 2) en Christus Jezus en Die verhoogd (2 Cor. 4). Het gaat er in de prediking maar niet om, dat men hoort hoe men in de hemel komen kan, maar dat men de heerlijkheid Gods gaat zien op het aangezicht van Christus de Heer.

Herauten, die slaven van Christus zijn, willen ook slaven der kerk wezen om Jezus' wil, dus terwille van de Koning, Die Zelf slaaf werd der kerk (Joh. 13, Phil. 2).

De God der schepping is als de God der herschepping de Bewerker van de herautenarbeid (vgl. D.L.R., III/IV, 12). Uitgewerkt werd, hoe in het leven van Paulus God met Zijn onoverwinnelijke kracht de herautendienst bewerkte, en kennis gaf van de heerlijkheid van Zijn gezalfde Koning.

De God, Die de zonnen schikt en een weg bereidt voor de sterren is Dezelfde, Die ook heden nog door een nieuwe schepping mensen tot herauten maakt. Het is alles uit Hem en door Hem, opdat ook alle lof zou zijn tot Hem, de God aller eeuwen.

In beide diensten werd een dankcollecte gehouden, die bestemd was voor de aankoop van de pastorie. Deze collecte had een zeer verblijdende opbrengst.

In een korte gemeentevergadering werd het woord gevoerd door de praeses van de kerkeraad, de afgevaardigde van de classis en de bevestiger, waarna ds Faber met een persoonlijk woord sloot.

De Here is Zijn overblijfsel te Deventer opnieuw genadig geweest.

— RECHTSPRAAK. De Gereformeerde Kerk van Axel heeft thans ontvangen het vonnis van het Gerechtshof te Den Haag, dat in hoger beroep de uitspraak van de Rechtbank te Middelburg inzake het bezit der goederen heeft bekrachtigd.

De gronden zijn de volgende (appellante is de synodale kerk en geïntimeerde is de Geref. kerk),